

A Mindenség szövete

Elhangzott AKIRAM kiállításának megnyitóján a Café Miróban (1014 Bp. Úri u. 30.) 2001. szept. 23-án, 15 órakor.

Egy újjászületésnek lehetünk itt szemtanúi. Mária nem mindig festett. Korai éveiben - igaz, még mindig a korai éveiben tart, hiszen egy új életnek, egy új pályának a korai éveiben vagyunk -, táncolt nagyon sokáig. Miután a táncot - ezt a nagyon szép, kifejező művészetet, ami az övé volt tényleg, testből-lelkéből lelkedzett -, akkor jött az életnek egy új fordulata: a rajzolás következett. Külföldön dolgozott sokáig, Sidneyben, Brüsszelben, Párizsban és Montreálban, majd pedig itthon Budapesten a Pannónia Rajzfilm stúdióban. Nagyon sok mű születésénél jelen volt, melyeket mi is ismerünk, gondoljunk például a Hófehér c. rajzfilmre, vagy az Asterix sorozatra, még párizsi tartózkodása idején. Most, pályájának jelen szakaszában elérkezett egy olyan kifejező eszközhöz - az akvarellhez - és egy olyan világhoz, amellyel teljesen újat nyitott önmaga számára és azok számára is akik az ő műveit figyelik, látják, pályafutását figyelemmel kísérik.

Számomra külön élmény volt őt megismernem - az életrajzi adatokkal nem is terhelem tovább a hallgatóságot. Gondolom sokan ismerik őt. A képekről beszélnek, mert egy művészt elsősorban mindig a képei alapján lehet a legjobban megközelíteni. Rögtön szembetűnő, hogy képein virágokat látunk. Virágok és nagyon finom, nagyon áttetsző, nagyon áttűnő álmvilág. Akvarell. Mindenki tudja, hogy az akvarell vízzel festett képet jelent. Ez ősi technika. És nagyon nehéz technika. Vannak művészek, akik egész életükben akvarellben fejezik ki magukat, abban a technikában, amely sok esetben keményebb és nehezebb, mint az olajfestés vagy a rézkarc vagy a ceruzarajz. Hiszen azok javíthatók, - idézőjelben mondjuk úgy, hogy a felület sokáig dolgozható. Egy érdekességet említek: pl. Leonardo a Mona Lisát négy esztendeig festette! - és még most sem tudjuk, hogy befejezte-e igazából a képet? Az akvarellt nem lehet négy évig festeni. Van olyan, amelyik négy perc alatt készül el, vagy négy óra alatt maximum. És ebben a könnyed, világos, gyorsan száradó és illékony formában nem lehet hazudni. Ahogy ő a papírra teszi a képeit, ezeket a fantasztikus virágfantáziákat, kicsit úgy dolgozik, mint keleti mesterek, nem véletlen ez a fajta szellemi világ, ez a fajta megmutatni tudás nem idegen a keleti mesterektől, akiknek az akvarell-technikákban volt egy meditációs gyakorlatuk. El kellett gondolkodniuk azon, amit meg akartak alkotni, papírra akartak tenni. Addig nem nyúlhattak az ecsethez, amíg nem érezték azt, hogy pontosan tudja, hogy az a jelenségnek mi az igazi lényege. Amikor bemártotta az ecsetet és letette a papírra, akkor megalkotott egy virágzó ágat, vagy egy szunyókáló macskát, - és azt nem javította. Tökéletes volt úgy, ahogy volt, mert az sosem csak egy virágos faág volt, sosem egy kutya vagy egy macska volt. Ezekben a fantasztikus japán metszetekben, benne van a virágzó faágban a virágzás vagy a macskában a macskaság. Ő is ilyen ösztönösen, ennyire magától értetődően alkot. A képeken nincs dekázó szerkesztettség, mint amit egyes modern mestereknél láthatunk. Kiszámított kompozíció, ki van találva nagyon az egész kép, Cézanne óta elemezhetjük a képeket ilyen módon. Ő teljesen ösztönösen, a belső világa alapján fest, szinte mint ahogy ír a hétköznapi ember, amilyen automatikusan írunk, ő úgy folytatja ki magából ezeket a nagyon könnyed, nagyon szép képeket, ahogy a belső világa diktálja. És az anyag, ahogy leteszi a papírra, - az akvarellnek ez a tulajdonsága -, saját magát is alakítja, saját magukat folytatják össze a formák egymásba, létrejön egy fluktuáció a felületek között, létrejön egy teljes világ.

Most magukról a képekről. A képeken önmaguk értelmén túlmutató formákat látunk. Teljesen ösztönös alkotómódszer az amiből ő megalkot egy világok feletti édeni világot. Beszélgetésünk során elmondta, hogy ez a gyermeki, tiszta Édenkert, amit bemutat ezekben a virágos képekben, nemegyszer - érdekes módon - még támadásokra is alkalmat ad egyeseknek, mivel az merül

fel ilyenkor az emberekben, hogy valakinek a mai világban - hadd ne utaljak a minapi szörnyű eseményekre - hogy lehet mersze, hogy van bátorsága ennyire tiszta világot, ennyire édeni világot felmutatni nekünk, és ennyire gyermekien, naivan és tisztán megélni a valóságot. Erre én azt mondanám, hogy valószínűleg azok az emberek, akik szerint a világ nem ilyen, a világ nem ennyire édeni és nem ennyire szép, azok egy kicsit a saját támadottságukat is érzik, nem mernek beleeresztődni ebbe a tiszta szellemvilágba, hogy ezáltal ők maguk is megtisztuljanak.

Hiszen ezek a képek valóban olyanok, mint egy meditáció. A virág az ő képeinek fő motívuma, mely egy ősi forma. Ezt én magán a formán is túlmutató értelemmel bírónak gondolom. Mit látunk? Rózsákat, tulipánokat, lótoszokat, napraforgókat - a napraforgó ősi motívuma a festészetnek - vagy lótosz alakú kelyhes virágokat. Mit jelent a virág a művészetben, mit jelent az ember számára? A virágformában, a virág rendszerében egy ősi teremtő erő van. Megfigyelhető, hogy a virág formailag birtokolja azokat a törvényszerűségeket, amelyek a természeti formák nagy egészére is érvényesek. Ha egy margaréta kelyhét megnézzük, azon ugyanazokat a rendszereket fedezzük fel a bibék és a porzók elrendezésében, amely megvan pl. a napraforgó kelyhében is a magvak elhelyezkedésében, vagy a körformációban a szirmok elrendezése. Míg egy napraforgótányér a síkban terül ki, de a szirmok között dupla az elrendeződés, ha ezt ugyanezzel a rendszerrel tovább sokszorozzuk, tovább hatványozzuk, akkor elérkezünk egy rózsza kelyhéhez. Ugyanezen az elven alapul a rózsza kelyhe is, és ugyanezen az elven alapul a siktól a gömbig egy tárgy: ugyanezen a hatványozó, sokszorozó, a körformától a gömbig, a teljes térformáig elérkező törvényszerűségeket tartalmazza.

Marika azt mondta, hogy ő eljutott addig, hogy a mondandóját ki tudja fejezni, egy virágfejjel, egy virágcsokorral. És egyúttal ezzel kifejezi a világba beálló aspektusát is, nagyon gyöngéd, nagyon szép, nőies aspektus az, amiből nőnemű módon fejezzük ki magunkat, Ezzel azt fejezzük ki, hogy egy nőnemű világról van szó, a virág mint olyan, úgy jelenik meg számunkra, mint akár a nő szimbóluma, felelevenedik az érzések szimbóluma, egyes alkotásain egybe is olvad a kettő. Ez a Mindenség szövetét jelenti számára: a virágokban írja meg az egész természetet a rózsagalaxisokkal, vagy a tulipánálmokkal.

A kiállítás fő falán látható három kép a természet három aspektusa címet viseli. Mi a három aspektus? Az Erő, a Bőség és a Szépség. Ami minden életnek az alapja, az élet három alappillére. Erő kell ahhoz - lelkiező, testi erő -, hogy a céljainkat ebben az anyagi világban valami módon álljuk és vigyük. Továbbá szükségünk van a bőségre, hiszen az erővel teli munkálkodás szüli nemcsak az anyagi bőséget, hanem az érzélem gazdagságát is. A bőség azt jelenti, hogy legyünk mindenben gazdagok. Szeretettel, nemcsak anyagiakban, hanem érzésekben, együttérzésben a többiek iránt. A harmadik, ami számomra mindezeket összefogja, mintegy megszentelő erővel, a világot átfogó esztétikum, a szépség. Ez a kép, ahol egy női arcot fognak körbe a virágok - szerintem nagyon mélynek mondható szimbolikus meditációs jelentés. Azt jelenti, hogy a világban a női arc, a nő mint olyan, a mai értékrendek legmagasabb fokú továbbvivője. A nő itt nem teljes testiségében jelenik meg - nem mondok újat, az egész történelem és művészet során a női test jelentette a termékenységet, a szerelmet, a szépséget. Itt a női test két szem, egy gyönyörű kék szempár, amelyet a költő szavaival az ég kékje színez, tehát benne van a végtelenség is és szinte csak érezzük a mosolyt az édeni koszorúk között. A mosoly megint nagyon fontos. A mosoly egy olyan érzés, egy olyan érzélem megnyilvánulása, amely tökéletesen átszellemíti az ember egész életét. Gondoljunk például a Buddha szobrokra, a Buddha szobrok mosolya ilyen Isten-látta, Istentől áldott érzésvilágot kifejező. Egy mosolyunk megmutatja az összes embertársunkhoz való viszonyulásunkat: az együttérző kedveskedéstől a gyerekek felé való fordulásig, az ölelésig, a szeretőhöz való viszonyulásig. Sok művész témája volt a mosoly. Mária elmondta nekem, hogy

megfigyelte, hogy amikor az emberek mosolyognak, mintha egyfajta relaxált, boldog lelkiállapotba kerülnének. Nem véletlen, hogy a nevetés is gyógyító erejű. Leonardo képein az asszonyok arcán nincsenek ráncok. Ezt Lyka Károly vette észre zseniálisan, hogy a leonardói emberek attól olyan félisteniek, hogy nincsenek ráncok az arcokon, letörölte az asszonyok arcáról a ráncokat. Ezen az arcon sincs semmi, ami a mulandóságra emlékeztet, pontosan az öröklétet fejezi ki az érzésekben, az emberekhez való viszonyulásban.

Befejezésül egy nagy költőhöz folyamodok segítségül zárszavakért - ha megmaradnának a művek, mit lehetne vagy mit érdemes átörökíteni az utókorra, hogy gondolkozhat az utókor rólunk emberekről? Ha egy ilyen arc maradna fenn, talán ez egy csodálatos örökség lenne - higgyük el, nem hamis örökség, az embernek ez az igazi mivolta, az igazi éteri arca, valóban ilyenek vagyunk.

Évekkel ezelőtt, nagyon-nagyon régen, amikor a Magyar Televízió az utolsó riportját készítette Nagy Lászlóval, a költő beszélt az emberekhez. Az utolsó riport volt. Ő is tudta, hogy már jönnek a harangok érte - ahogy az utolsó kötetében mondja. Azt kérdezte tőle a riporter: mit üzenél? Mit üzenél az eljövendő generációnak, akik megnéznék majd téged ezen a filmfelvételen, ha fennmarad egyáltalán ez a filmfelvétel. Ekkor ez az angyalarcú költő félrefordította a fejét szelíden és azt mondta: „Ha lesz még ember-arcuk, - csókolom őket.”

Köszönöm, hogy meghallgatták gondolataimat. Kicsit fésületlenül, kicsit kávéházian, vasárnap délután. Remélem adtam egy-két fonalat ahhoz, hogy még inkább belekerüljenek ezeknek a képeknek a csodálatos világába, hogy magukba vonzzanak ezek a fantasztikusan forgó virágkelyhek, egy gyönyörű, szépséges, végtelen térben.

Köszönöm szépen.